

1. Оверченко Д. Г. Тактико-психологічні аспекти превентивної діяльності поліцейських відділів масових і охоронних заходів: дис...доктора філософії. 12.00.07. Одеса, 2021. 263 с.
2. Іванов А. О. Превентивна діяльність органів поліції: реалії та виклики в умовах воєнного стану. *Право і безпека*. 2022. № 4 (87). С. 135-144.
3. Кравченко І. С. Актуальні проблеми діяльності патрульної служби Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 39. Том 1. С. 139-142.

Червінчук Андрій завідувач науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності Криворізького навчально-наукового інституту Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший дослідник

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ЗАПОБІГАННЯ КЕРУВАННЮ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ У СТАНІ СП'ЯНІННЯ

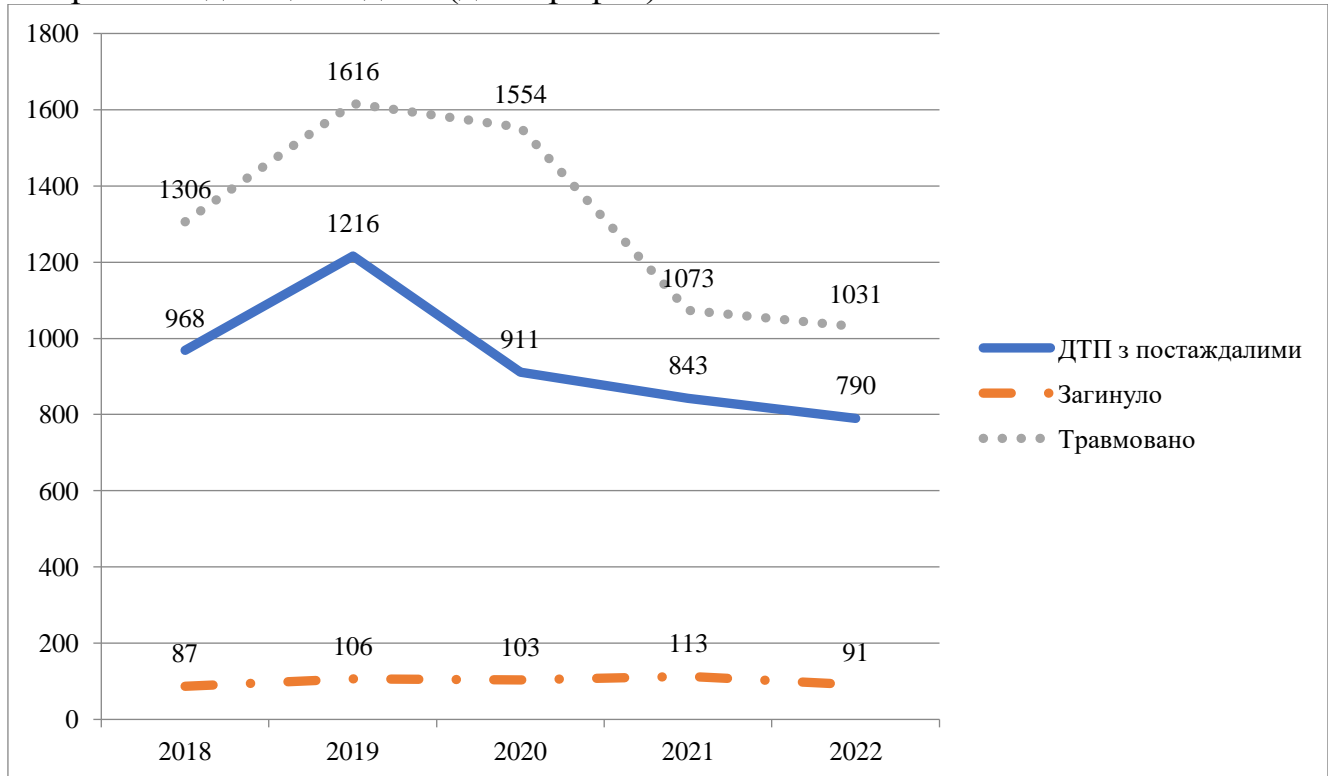
Керування транспортними засобами у стані сп'яніння залишається однією з основних причин дорожньо-транспортного травматизму в Україні. Попри введений через повномасштабну збройну агресію воєнний стан, протягом 2022 року в країні було скоєно 790 ДТП з вини нетверезих водіїв, у яких 91 особа загинула та 1031 була травмована.

Основним засобом запобігання дорожньо-транспортних пригод з вини нетверезого керування є своєчасне виявлення осіб, які керують транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, усунення їх від процесу дорожнього руху шляхом відсторонення від керування та притягнення до адміністративної відповідальності, яке полягає у накладенні адміністративного стягнення.

Зважаючи, що метою адміністративного стягнення, згідно статті 23 Кодексу України про адміністративне правопорушення, є виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами, саме розмір стягнення, як міри відповідальності, мав би бути вирішальним фактором такого виховання. Саме шляхом посилення відповідальності за вчинені проступки, що стосуються керування

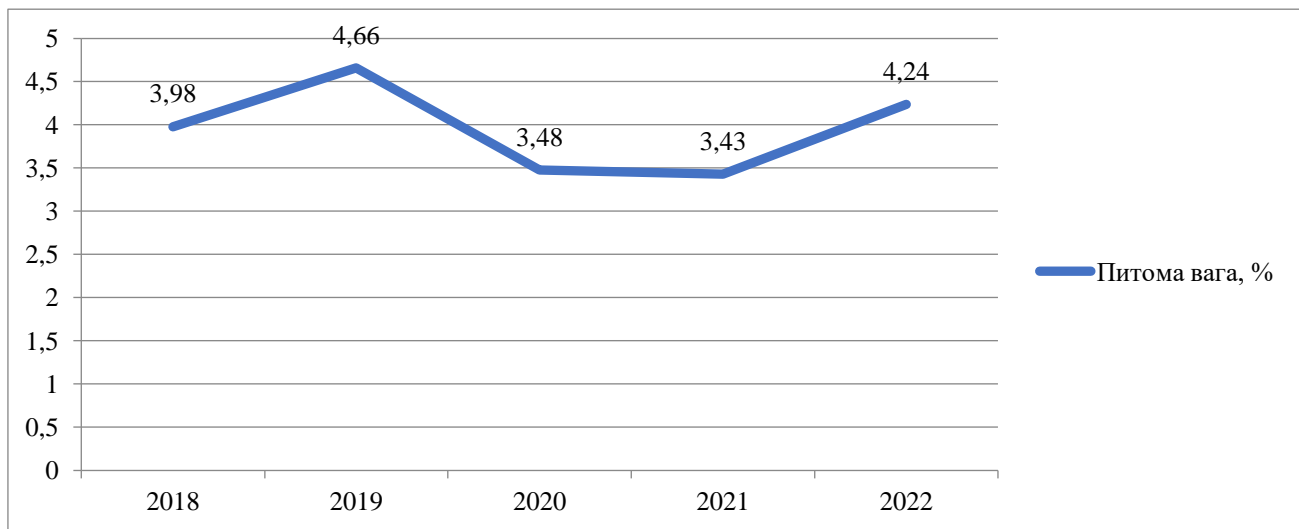
транспортними засобами у нетверезому стані законодавець неодноразово намагався запобігти вчиненню таких діянь. Наразі у Верховній раді України знову зареєстрований проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо посилення відповідальності за керування транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції)» № 9076 від 03 березня 2023 року. Автор законопроекту пропонує посилити відповідальність, збільшивши як розмір штрафних санкцій, так і строку позбавлення права керування транспортними засобами, а також запровадити конфіскацію замість оплатного вилученого транспортного засобу.

Аналізуючи попередній досвід посилення адміністративного впливу за керування транспортними засобами у стані сп'яніння, слід зазначити, що протягом попередніх п'яти років відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння підвищувалася двічі, однак суттєвого впливу на стан аварійності з вини нетверезих водіїв це не дало (див. граф. 1).

Графік 1. Динаміка ДТП в Україні з причини керування транспортними засобами у стані сп'яніння за 2018 – 2022 рр.

Досліджуючи питому вагу ДТП з причини керування транспортним засобом у стані сп'яніння у загальній кількості автопригод, слід звернути увагу, що цей показник залишається незмінно стабільним і суттєвих змін щодо його зменшення не спостерігається. Коливання цього показника в межах п'ятиліття становить не більше 1,23 % загальної кількості ДТП із загиблими та/або травмованими (див. граф. 2).

Графік 2. Питома вага ДТП з причини керування транспортними засобами у стані сп'яніння в Україні за 2018 – 2022 рр.

Таким чином, чергове посилення відповідальності за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 130 КУпАП, не забезпечує досягнення мети адміністративного стягнення, визначеної статтею 23 КУпАП, а відтак є недоцільним.

Разом з тим в теорії права завжди переважала думка, що посилення суворості санкцій дуже мало впливає на зменшення кількості правопорушень. Найбільш дієвим юридичним засобом для цього є забезпечення невідворотності юридичної відповідальності [1].

Отже, для профілактики фактів керування транспортними засобами у стані сп'яніння доцільніше не вдаватися до постійного збільшення санкцій відповідних статей КУпАП, а забезпечити виконання принципу невідворотності відповідальності за вчинені проступки, що можливо здійснити іншими адміністративно-правовими методами.

Так, ключовим питанням забезпечення невідворотності притягнення до адміністративної відповідальності нетверезих водіїв виступає саме виявлення таких фактів. Адже такі адміністративні делікти мають високу латентність через неочевидність їх зовнішнього прояву. Для з'ясування наявності складу такого адміністративного правопорушення поліцейський має провести огляд на стан сп'яніння, підставами для проведення якого є відповідні ознаки. Ознаками алкогольного сп'яніння є: запах алкоголю з порожнини рота; порушення координації рухів; порушення мови; виражене тремтіння пальців рук; різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; поведінка, що не відповідає обстановці. Ознаками наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, є: наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота); звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло; сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови; почервоніння обличчя або неприємна блідість [2].

Виявити зазначені ознаки під час руху транспортного засобу неможливо. Тому з'ясувати їх наявність поліцейський має змогу лише після зупинки транспортного засобу. Однак, відповідно до статті 35 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський може зупиняти транспортні засоби у разі: 1) якщо водій порушив Правила дорожнього руху; 2) якщо є очевидні ознаки, що свідчать про технічну несправність транспортного засобу; 3) якщо є інформація, що свідчить про причетність водія або пасажирів транспортного засобу до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, або якщо є інформація, що свідчить про те, що транспортний засіб чи вантаж можуть бути об'єктом чи знаряддям учинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення; 4) якщо транспортний засіб перебуває в розшуку; 5) якщо необхідно здійснити опитування водія чи пасажирів про обставини вчинення дорожньо-транспортної пригоди, кримінального чи адміністративного правопорушення, свідками якого вони є або могли бути; 6) якщо необхідно залучити водія транспортного засобу до надання допомоги іншим учасникам дорожнього руху або поліцейським або як свідка під час оформлення протоколів про адміністративні правопорушення чи матеріалів дорожньо-транспортних пригод; 7) якщо уповноважений орган державної влади прийняв рішення про обмеження чи заборону руху; 8) якщо спосіб закріплення вантажу на транспортному засобі створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху; 9) порушення порядку визначення і використання на транспортному засобі спеціальних світлових або звукових сигнальних пристроїв; 10) якщо зупинка транспортного засобу, який зареєстрований в іншій країні, здійснюється з метою виявлення його передачі у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такий транспортний засіб на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту; 11) якщо є наявна інформація, яка свідчить про те, що водій або пасажир транспортного засобу є особою, яка самовільно залишила місце для утримання військовополонених. Зазначений перелік підстав для зупинки транспортного засобу не спроможний забезпечити потрібні умови для реалізації поліцейськими своїх повноважень щодо виявлення і припинення фактів керування транспортними засобами у нетверезому стані.

Зважаючи, що завданням поліції є забезпечення охорони прав і свобод людей та протидія злочинності (ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію»), враховуючи наявну суспільну небезпеку та можливість настання тяжких наслідків для усіх учасників дорожнього руху від керування водієм транспортним засобом у стані сп'яніння, факт якого реально можна виявити лише під час зупинки транспортного засобу та здійснення відповідної перевірки водія, доцільно доповнити частину 1 статті 35 Закону України «Про Національну поліцію» пунктом 12 такого змісту: «проведення перевірок водіїв на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гусаров С. М., Комзюк А. Т., Салманова О. Ю. Деякі актуальні проблеми реформування інституту адміністративної відповідальності. Форум права. 2017. № 5. С. 112–119. URL: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1193982> (дата звернення - 12.04.2023).

2. Інструкція про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції: наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України від 09.11.2015 № 1452/735. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15#n16> (дата звернення - 12.04.2023).

*Басс Вікторія доцент кафедри
поліцейського права Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент, майор поліції*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇХ ВЗАЄМОДІЯ З ІНШИМИ ОРГАНАМИ І СЛУЖБАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Національна поліція має формуватися з урахуванням міжнародних стандартів, а саме Рекомендації Комітету Міністрів державам – учасникам Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» [1].

Національна поліція України за підтримки міжнародних партнерів продовжує реалізацію безпекових проєктів та ініціатив, спрямованих на підвищення рівня довіри громадян, поліпшення надання поліцейських послуг. На території Рівненської області, зокрема в Дубенському районі, розпочався процес уніфікації та оптимізації роботи поліції щодо реагування на заяви та звернення громадян.

Було вирішено впровадити нової концепцію підрозділів патрульної поліції, груп реагування патрульної поліції, поліцейських офіцерів громад та дільничних. Мова йде про створення нової формації — патрульної поліції, а проєкт «Поліцейський офіцер громади» має стати одним із найуспішніших (це 70 - 80% довіри населення), тому його реалізовуватимуть і надалі.

Реформа передбачає, що у максимально стислі строки буде розроблено та відпрацьовано нову концепцію системи реагування на заяви та звернення громадян, щоб її в подальшому впровадити по всій Україні. Рівненська область - компактна та активно розвивається. Тут є взаєморозуміння між правоохоронними органами та владою, тут є професійні кадри, тобто всі передумови для реалізації запланованого, аби громадяни могли отримати вчасну та кваліфіковану допомогу від поліцейських.